

Järjestöjen toiminnan muututtava yhteiskunnan mukana

NYT KYSYTÄÄN AVOIMUUTTA, YHTEISTYÖKYKYÄ JA LUOVUUTTA

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjohtajat ovat huolissaan järjestöjen tulevaisuudesta. Toiminnalle on kysyntää, mutta rahoituslähteet kiristyvät ja vapaaehtoistoimijoista kilpaillaan.

Nyt pitäisi päästää innovatiivisuus valloilleen ja taistella lamaa vastaan. Järjestöjen tulisi arvioida rehellisesti omaa toimintaansa ja muuttaa sitä ajan vaatimusten mukaiseksi, sanoo järjestöpäällikkö Marja Vuorinen Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitosta (STKL). Vuorinen kehottaa järjestöjä myös panostamaan yhteistyöhön ja vaikuttamaan suoraan päättäjiin.

Raha ei riitä kaikkeen

Järjestöbarometri 2009:n mukaan valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen taloudellinen tilanne heikkenee. – Tilanne on täysin erilainen kuin 1990-luvun alussa, jolloin järjestöt pysyivät hyvän taloustilanteensa turvin nopeasti kehittämään tukea laman synnyttämiin tarpeisiin, Marja Vuorinen kertoo.

Taloudellinen taantuma tiukentaa kuntien taloutta ja heijastuu sosiaali- ja terveystoimen kautta myös alan järjestöihin. Lisäksi Raha-automaattiyhdistys arvioi rahoituksen kohdentamista uudelleen. Myös meneillään olevat kunta- ja palvelurakenne uudistus aiheuttavat paineita järjestöillekin.

Suurimmalle osalle alan järjestöistä RAY-avustukset ovat tärkein rahoituskanava ja avustusten suhteellinen osuus on kasvanut jatkuvasti. Järjestöjen tulisi laajentaa omaa rahoituspohjaansa ja ne etsivätkin kuumeisesti uusia rahoituslähteitä.

80 % sosiaali- ja terveysjärjestöjen johtajista pitää taloustilanteen heikkenemistä huolestuttavana järjestönsä toiminnan kannalta. Useampi kuin joka kolmas uskoo oman järjestönsä talouden heikkenevän vuoden sisällä ja joka neljäs ennakoii tilanteen muuttuvan huonoksi tai melko huonoksi. Alle 10 % uskoo järjestönsä talouden kohenevan.

Kolmannes järjestöistä ennakoii henkilöstömäärän vähenevän. Utta on se, että vajaa viidennes järjestöistä ennakoii supistusten koskevan myös vakituista

JÄRJESTÖJOHDON ARVIO ERI ASIOIDEN TOTEUTUMISESTA KUNTAYHTEISTYÖSSÄ NYT (VUODEN 2009 ALUSSA) JA KOLMEN VUODEN KULUTTUA

		Hyvin %	Kohtalaisesti %	Huonosti %	EOS/ ei koske järjestöä %	n
Hankeyhteistyö	nyt	24	12	34	30	92
	3 v. kuluttua	28	17	30	25	93
Ostopalvelujen tuottaminen kunnille	nyt	21	14	15	50	94
	3 v. kuluttua	24	13	15	48	92
Järjestön ottaminen mukaan palvelujen kehittämiseen kunnissa	nyt	18	17	44	21	94
	3 v. kuluttua	22	20	34	24	93
Järjestön näkemysten huomioonottaminen kuntien päätöksenteossa	nyt	16	14	52	18	94
	3 v. kuluttua	21	26	37	16	92
Kuntien ja järjestön strateginen kumppanuus palveluissa	nyt	16	16	30	39	90
	3 v. kuluttua	25	19	24	32	93
Järjestön kuuleminen kuntien päätöksenteossa	nyt	15	14	51	20	94
	3 v. kuluttua	19	25	39	17	93
Kuntien tuki järjestötiloille, kohtaamispaikoille yms. ¹	nyt	15	19	44	22	54
	3 v. kuluttua	16	20	35	29	55
Kuntien tuki paikallisyhdistyksille ¹	nyt	9	26	58	7	55
	3 v. kuluttua	18	20	53	9	55

¹ Tarkasteluun on poimittu mukaan vain ne järjestöt, jolla on paikallistoimintaa

henkilöstöä. Noin viidennes suunnittelee jonkin toimintayksikön supistamista ja kahdeksan toimintayksikköä aiotaan lakkauttaa.

Kuntayhteistyössä kehittämistä

Järjestöbarometri 2009:n mukaan kuntien ja paikallisten sosiaali- ja terveysyhdistysten yhteistyö on käytännön tasolla monipuolista ja vireää, mutta yhdistysten mahdollisuudet vaikuttaa kuntien päätöksentekoon ovat huonot.

Joka viidennellä yhdistyksellä on ollut kunnan kanssa yhteisiä kehittämishankkeita kolmen viime vuoden aikana. Hankkeista on syntynyt myös pysyviä toimintamuotoja kuten asumis-, koti-, kriisi- ja avustajapalveluja sekä vapaaehtois- ja vertaistoimintaa.

Kunnat ovat myös tärkeitä toiminnan tukijoita. Yli puolet järjestöistä sai

toiminta-avustuksia kunnilta, ja kolmanneksella oli kunnan antamat toimintatilat käytössään.

Puolet yhdistyksistä arvioi toimintansa tunnettuuden olevan hyvä ja lähes puolet arvioi arvostuksensa olevan hyvä. Joka viides pitää tunnettuuttaan ja joka neljäs toimintansa arvostusta huonona.

Sosiaali- ja terveysyhdistysten vaikutusmahdollisuudet toteutuvat kuitenkin huonosti. Noin puolet yhdistyksistä ja yli 40 % sosiaalijohtajista arvioi, että yhdistysten näkemykset otetaan heikosti huomioon päätöksenteossa. Tulos koskee kaikenlaisia sosiaali- ja terveysyhdistyksiä koosta ja erityisalasta riippumatta.

Näyttää siltä, että kunnat eivät osaa riittävästi käyttää yhdistysten asiantuntemusta päätöksenteon tukena. Myös

kuntalaisten suorat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet on todettu riittämättömiksi.

Potilasjärjestöt ovat varuillaan

Jos sosiaali- ja terveysjärjestöistä katsellaan erikseen potilasjärjestöjen tilanetta, tilanne on ylläkuvatun kaltainen.

Potilasjärjestöiden jäsentilanne näyttää numeroiden valossa melko hyvältä. Jopa 70 %:lla alan yhdistyksistä jäsenmäärä on pysynyt ennallaan tai kasvanut viimeisen kahden vuoden aikana. Lisäksi toimintaan osallistuvien henkilöiden määrä oli pysynyt ennallaan tai noussut yhteensä 85%:ssa järjestössä.

Vapaaehtoistoimijoiden määrä potilasjärjestöissä oli viimeisen kahden vuoden aikana pysynyt ennallaan tai lisääntynyt. Lisäksi toiminnan kysyntä oli lisääntynyt jopa 44%:lla vastanneista ja pysynyt ennallaan lähes puolessa järjestöistä. Tulojakin potilasjärjestöt olivat saaneet entiseen tapaan, 84%:lla tulot olivat pysyneet ennallaan tai lisääntyneet.

Vaikka luvut näyttävät hyviltä, on ilmassa monenlaisia huolia. Potilasjärjestöissä korostui erityisesti se seikka, että

kunnat ottivat järjestöjä huonosti mukaan palveluiden kehittämiseen. (57% potilasjärjestöistä). Tämän näkemyksen esittivät sekä järjestöjohtajat että aluetyöntekijät.

Ratkaisuja etsimään

Vaikeassa taloustilanteessa ei auta jädä seisomaan tumput suorassa. Nyt järjestöjen tulisi olla innovatiivisia ja luovia. Yhteiskunnan muutosten on näytettävä myös järjestöjen toiminnassa.

– On syytä arvioida omaa toimintaa uudelleen, Marja Vuorinen kehottaa. Toiminnan uudelleen suuntaamisella on tervehdyttävä vaikutus ja se saattaa poikia lisää vapaaehtoisia toimintaan.

Vuorinen toteaa myös, että RAY:n toivomus järjestöjen välisestä yhteistyöstä on otettava tosissaan. Uusia yhteistyömuotoja tulee kehittää ja on pyrittävä karsimaan päällekkäisiä toimintoja. Yhdessä ollaan myös vahvempia edunvalvojia. Muutokset vaativat avoimuutta ja rohkeutta, mutta kantavat ennen pitkää hedelmää.

–Järjestöjen tulisi vaikuttaa suoraan niihin tahoihin, jotka oikeasti pystyvät vaikuttamaan päätöksiin, Marja Vuorinen korostaa. Lautakunnissa ja luot-

Järjestöpäällikkö Marja Vuorinen kehottaa järjestöjen toimijoita ottamaan yhteyksiä niihin tahoihin, jotka pystyvät vaikuttamaan päätöksiin.

tamustehtävissä toimiviin henkilöihin kannattaa ottaa rohkeasti yhteyttä.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton (STKL) Järjestöbarometri 2009 on neljäs vuosittainen sosiaali- ja terveysjärjestöjen nykytilaa ja toimintaa kattavasti kuvaava tutkimus, joka perustuu valtakunnallisten järjestöjen johtajille, aluetyöntekijöille ja paikallisyhdistyksille tehtyyn kyselyyn ja tuoreisiin tilastoihin. Kyselyyn vastasi 97 järjestöjohtajaa, 153 aluetyöntekijää ja 1160 paikallisyhdistystä. Lisätietoja: www.stkl.fi. ■

ANDRITZ HYDRO INEPAR FINLAND OY

PL 29, 33701 Tampere
puh. 03 2564 3111

APTEEKKI LINNANPORTTI

Nojanmaantie 15
57210 Savonlinna
puh. 015 476 0393

ATK- JA RTV PAJA TMI

Kurjenpolku 4
23500 Uusikaupunki
puh. 02 842 2822

ATK-PALVELU E. AALTOMAA TMI

Varpuskuja 13
36220 Kangasala
puh. 040 728 2109

CENTRAL-APOTEKET

Skarpansvägen 24
22100 Mariehamn
tel 018 19714

DRAGONTRANS OY

Käpylänkatu 21
48600 Kotka
puh. 0500 559 631

EKO-CITY KIINTEISTÖPALVELU OY

Vekselintie 65 B
03320 Selki
puh. 0400 446 758
eko-city@kolumbus.fi

FAITH AND HOPE OY

Myllärinkatu 27 A
08700 Lohja
puh. 050 344 2042
www.kulmala.fi

FINNLATERA OY

Eino Salmelaisen katu 23
33720 Tampere
puh. 0400 833 558

HAMMASLABORATORIO LASSE HAAVISTO

Hippoksentie 21
20720 Turku
puh. 02 250 5062

H.KOIVISTO OY

Kiertokatu 11
21200 Raisio
puh. 0400 525 047

HOL-SERVICE TMI

Rödbrotintie 75
10140 Päivölä
puh. 050 568 174